

MODALITĂȚI DE DOBÂNDIRE A CETĂȚENIEI ÎN CONTEXTUL CETĂȚENIEI EUROPENE

Ștefan BELECCIU,
conferențiar universitar, doctor, Academia „Ștefan cel Mare”
Raluca ROTARU,
lector universitar, Facultatea de Drept și Administrație Publică,
Universitatea „Spiru Haret”, Constanța, România

SUMMARY

The article addresses general issues related to acquiring and reacquiring European citizenship through the Community regulatory framework. Lately, concept of European citizenship made a huge leap. It started half a century ago as a utopia and converted to something really important due to the pragmatic approach of European states, the integration and generalization of procedure aspects. European citizenship is a link between citizens of EU Member States and the Union as a whole, in order to facilitate the identification of EU citizens Community development of public opinion and formation of a European identity.

Keywords: European citizenship, *jus sanguinis*, *jus soli/loci*, acquiring and reacquiring citizenship, European Union.

REZUMAT

În articol sînt abordate aspectele generale ce țin de dobîndirea și redobîndirea cetățeniei, prin prisma cadrului normativ comunitar ce reglementează cetățenia europeană. În ultima perioadă, cetățenia europeană a efectuat un salt enorm. A debutat cu jumătate de secol în urmă ca concept utopic și s-a transformat în ceva concret datorită abordării pragmatice din partea statelor europene, gradului de integrare și generalizării aspectelor de procedură. Cetățenia europeană constituie o legătură între cetățenii statelor-membre ale UE și Uniune ca un întreg, cu scopul facilitării procesului de identificare a cetățenilor UE, dezvoltării unei opinii publice comunitare și formării unei identități europene integrate.

Cuvinte-cheie: cetățenie europeană, *jus sanguinis*, *jus soli/loci*, dobîndirea și redobîndirea cetățeniei, Uniunea Europeană.

Introducere. Cetățenia se dobîndește de drept atunci cînd, prin simpla producere a unui anumit fapt material juridic, fără să mai fie necesară manifestarea de voință a vreunui organ de stat, intervenită pe baza solicitării celui interesat, acesta devine în temeiul legii cetățean al statului. În mod simplist, dobîndirea cetățeniei în baza unor efecte de drept urmărește dobîndirea cetățeniei prin naștere.

Reglementarea dobîndirii de drept a cetățeniei se orientează în dreptul comparat în jurul a două sisteme principale, care uneori sînt combinate într-o măsură mai mare sau mai mică. Un prim sistem este cel care pornește de la ideea că, prin însuși faptul nașterii, copilul dobîndește cetățenia părinților săi. Astfel, în acest sistem este decisivă legătura de sînge (*jus sanguinis*). În acest caz, simpla dovadă că părinții sau unul dintre părinți are o anumită cetățenie este suficientă pentru ca, la rîndul său, copi-

lul să o dobîndească, fără a fi necesar să se emită un act juridic în acest sens de către vreun organ de stat. Prof. T. Drăganu îl consideră sistemul cel mai „logic”, deoarece în general se presupune că un copil este legat atît prin sentimente, cît și prin interese de statul căruia îi aparțin părinții săi [1, p. 136].

În conformitate cu al doilea sistem, cetățenia copilului va fi cea a teritoriului statului în care s-a născut, chiar dacă părinții au o altă cetățenie. Astfel, ceea ce este decisiv în acest sistem nu este cetățenia părinților sau a unuia dintre ei, ci teritoriul unde s-a născut copilul (*jus soli*, sau *jus loci*). Ultimul sistem ar avea careva carențe, întrucît atunci cînd părinții nu au cetățenia statului unde s-a născut copilul, este puțin probabil ca acesta să dorească cu adevărat să rămînă cetățean al statului respectiv, el fiind atașat prin familia lui unui alt stat, cu alte valori și realități. De exemplu, sistemul „dreptului solului” este aplicat

sub rezerva îndeplinirii anumitor condiții în Marea Britanie și SUA pentru copiii străinilor născuți pe teritoriul lor. Pentru copiii născuți fie în țară, fie în străinătate, din cetățeni ai acestor state, se aplică sistemul „dreptului sîngelui” [1, p. 136].

În literatura juridică din România [2, p. 20-22; 1, p. 135; 3, p. 124] și din Republica Moldova [4, p. 18; 5, p. 224-225], modalitățile de dobîndire a cetățeniei prevăzute de lege pot fi grupate în două categorii principale:

- modalități de dobîndire de drept;

- modalități de dobîndire prin efectul unui act juridic individual de acordare a cetățeniei, emis de organul de stat competent, la sesizarea celui interesat.

După cum o arată numele, redobîndirea cetățeniei implică un statut inițial de cetățean, care este pierdut și apoi este recăpătat, fiind condiționat nu numai de actul de voință al statului, ci și de ce-

reera, liber consimțită, a fostului cetățean. Redobândirea cetățeniei, în majoritatea statelor europene, inclusiv în Republica Moldova și România, nu face distincție dacă persoana solicitantului se află pe teritoriul statului sau într-o țară străină.

De regulă, statele europene nu fac distincții în cadrul procedurii de redobândire pentru diferite categorii de solicitanți, în funcție de criteriul pierderii cetățeniei – pentru majoritatea legiuitorilor naționali nu contează din ce motive și în ce împrejurări solicitantii și-au pierdut cetățenia. În anumite legislații naționale sînt stipulate reglementări diferențiate doar pentru persoanele cu deficiențe fizice ori psihice, precum și pentru persoanele de vîrstă înaintată – cum ar fi scutirea de anumite etape ale procedurii de încetățenire, scutirea de anumite verificări sau teste (cu privire la cunoașterea limbii statului, la cunoașterea tradițiilor cultural-istorice, cu privire la integrarea socială etc.).

Ceea ce contează cu adevărat pentru legiuitor, și acest fapt este reflectat în reglementările juridice naționale, este buna credință a solicitantului – el trebuie să fie demn de cetățenia statului. Acest concept, *buna credință*, este foarte larg și presupune mai multe aspecte:

- persoana care anterior a fost cetățean al statului a dobîndit cetățenia respectînd norma de drept și urmînd procedura legală, cu prezentarea datelor și informațiilor adevărate, cu prezentarea actelor solicitate etc.;

- persoana nu a comis vreo infracțiune (nici în țara de origine și nici în statul a cărui cetățenie este solicitată); acest aspect este reglementat diferit – în anumite state el nu trebuie să figureze în evidențele poliției, în altele – să nu aibă cazier judiciar, în altele – să nu fi săvîrșit cu intenție vreo faptă penală pentru care este stabilită pedeapsa închisorii mai mare de 1 an

etc.; sau se regăesc sistematizate toate aceste reglementări, precum o face art. 20 din Legea nr. 1024 din 2.06.2000 privind cetățenia Republicii Moldova – solicitantul cetățeniei să nu fi:

- a) săvîrșit crime internaționale, militare sau crime împotriva umanității;

- b) fost implicată în activitate teroristă;

- c) fost condamnată la privațiune de libertate pentru infracțiuni premeditate și are antecedente penale sau la momentul examinării cererii se află sub urmărire penală;

- d) desfășurat activitate care periclitează securitatea statului, ordinea publică, sănătatea și moralitatea populației.

Reieșind din actualitatea temei investigate, din faptul că lucrarea de față reprezintă un studiu de drept constituțional comparat, scopul articolului este de a efectua un studiu al dobîndirii și redobîndirii cetățeniei în statele europene cu sisteme de drept romano-germanice, începînd cu natura juridică și principiile aplicate și pînă la elementele concrete de procedură.

Materiale și metode aplicate.

Tema investigațiilor științifice are un caracter multiaspectual, cu conotații interdisciplinare – din sfera de cercetare a dreptului constituțional, dreptului constituțional comparat, sociologiei și politologiei, ceea ce a determinat folosirea lucrărilor savanților din Republica Moldova (Alexandru Arsene, Ion Guceac, Teodor Cîrnaț, Gheorghe Costachi), din România (Constantin Iordachi, Ștefan Leonescu, Tudor Drăganu, Cezar Bârzea, Barbu B. Berceanu ș.a.), din Rusia (V. E. Cirkin, R. V. Enghibarean ș.a.) și din Occident (Dominique Schnapper, Christian Bachelier, Jack M. Barbalet, Thomas Humphrey Marchall etc.).

În procesul studiului au fost aplicate următoarele metode:

- metoda analizei istorice, folosită pentru cercetarea originii și

evoluției instituției cetățeniei, singura capabilă să ne furnizeze elementele de interconexiune dintre trecut, prezent și viitor;

- metoda cercetării instituționale, care ne-a permis să efectuăm o analiză a instituției cetățeniei prin prisma naturii juridice a acesteia în legislația Republicii Moldova și a României, principiile aplicabile, caracteristicile generale și cele distincte etc.

- metoda analizei comparative a fost folosită pe larg reieșind din domeniul propus pentru investigație; pentru a furniza date care se află în aria dreptului comparat, în aria politicii comparate, deoarece întreaga abordare a tematicii corespunde dreptului constituțional comparat. Metoda comparației este singura modalitate de a aborda legislația statelor cu sisteme de drept romano-germanice în materie de dobîndire și redobîndire a cetățeniei, precum și regulile generale și normele speciale ale procedurilor de încetățenire în cadrul acestora. Metoda ne-a facilitat înțelegerea fenomenelor care apar în aceste state și ne-a ghidat în analize teoretice complete cu finalitate demonstrată în practică.

- metoda analizei sistemice, indispensabilă pentru cercetarea legislației, procedurilor și cazurilor concrete de redobîndire a cetățeniei, care ne îndreaptă atenția nu doar asupra temei de investigație, ci și asupra întregii instituții a cetățeniei.

Rezultate obținute și discuții.

Fiecare stat al lumii „se raportează” [6, p. 163] la instituția cetățeniei, adică reglementează prioritar și autoritar acest domeniu. Practicile și principiile consacrate, utilizate și aplicate în practică, variază de la o țară la alta, dar în mod constat acestea au influențat și influențează viața politică, istoria formării și dezvoltarea statului respectiv și națiunii respective. Tot ceea ce dă o realitate concretă cetățeniei a rămas și rămîne, deocamdată, la ni-

vel național. Fiecare stat și națiune europeană este atașată, precum este și firesc, la instituțiile politice care îi organizează viața social-politică.

În viziunea lui Cezar Bârzea, cetățenia este unul dintre acele concepte care suferă de pe urma propriei popularități [7, p. 15]. Ca și alți termeni-cheie din științele sociale și politice (societatea civilă, guvernarea, capitalul social), cuvântul *cetățenie* pare accesibil și clar tocmai pentru că este folosit de toată lumea și în orice împrejurare. Simpla sa rezonanță „civică” și referința implicită la relația stat – cetățeni par satisfăcătoare pentru a asigura un consens terminologic minim.

Cu toate acestea, în literatura juridică întâlnim mult mai multe opinii și discordanțe decît s-ar părea la prima examinare. Iată, spre exemplificare, cîteva definiții semnate de autori celebri în domeniul nostru de referință.

T. H. Marshall scria că „cetățenia este statutul acordat tuturor celor care sînt membri efectivi ai comunității. Cei care beneficiază de acest statut sînt egali în ce privește respectarea drepturilor și a obligațiilor corelative. Cetățenia presupune un sens direct al apartenenței la comunitate, bazat pe loialitatea față de civilizația pe care o împărtășesc în comun. Este loialitatea unor persoane libere, dotate cu drepturi și protejate de o legislație comună” [8, p. 21].

Kymlicka și Norman susțin că „cetățenia nu este doar un statut, definit de un șir de drepturi și responsabilități. Ea este de asemenea o identitate, expresia apartenenței la o comunitate politică” [9, p. 283].

Construirea Europei unite ridică un anumit număr de probleme politice, care pot fi rezumate în următoarele aspecte: practicile cetățeniei nu sînt exercitate întotdeauna în cadrul național, însă instituțiile cetățeniei au fost dintotdeauna naționale. Și atunci, în ce condiții

practicile democratice s-ar putea exercita la nivel european și cum ar putea Europa să nu reprezinte o simplă piață, ci să păstreze și să manifeste o adevărată voință politică? Trebuie să existe un loc pentru exprimarea democratică, un loc al deciziei pur politice, unde să se decidă repartizarea resurselor, unde să se hotărască apărarea (la nevoie) a colectivității și a valorilor ei [6, p. 162].

O cetățenie europeană adevărată și funcțională presupune construirea și consolidarea spațiului public european, adică a spațiului în care membrii națiunilor europene să se recunoască în calitate de cetățeni. Au fost destule păreri eurosceptice, care susțineau că cetățenia europeană este aproape o utopie. Că cetățenii UE niciodată nu vor considera legitimi guvernanții aleși la nivel comunitar și nu vor accepta deciziile acestora. Că dezbaterile, interesele și instituțiile statelor europene sînt atît de diferite, încît nu vor reuși să se pună de acord cu instituția cetățeniei europene, care ar trebui să reprezinte un numitor comun al vieții social-politice. Că nu vor exista timpuri cînd alegătorii francezi vor vota alături de italieni, spanioli sau germani, nu doar în funcție de apartenența lor națională, ci și datorită apropierii lor politice, deoarece împărtășesc aceleași aspirații sociale și valori morale.

Cu mai bine de un deceniu în urmă, prof. Schnapper și Bachelier se întrebau dacă nu ar trebui ca însăși Europa să gîndească o nouă organizare politică și dacă nu este deja implicată într-un proces amplu de reorganizare. În cadrul acestui proces de reformă, respectivii autori vedeau necesitatea elaborării unei noi concepții cu privire la cetățenie – *cetățenia europeană* [6, p. 164].

Consacrată prin articolul 17 din Tratatul Comunității Europene (CE), cetățenia europeană este prima pîrghie a formării identității

europene. Cetățenia europeană se deosebește de cetățenia statelor-membre, pe care o completează, prin faptul că drepturile pe care le conferă cetățenilor nu sînt însoțite de îndatoriri [10]. Articolul 17 din Tratatul de instituire a CE (fostul articol 8) prevede că este cetățean al Uniunii Europene orice persoană care are naționalitatea unuia dintre statele-membre, conform legilor în vigoare în statul respectiv. Cetățenia Uniunii Europene nu înlocuiește însă cetățenia națională, ci vine în completarea cetățeniei naționale, făcînd posibilă exercitarea unora dintre drepturile cetățeanului Uniunii pe teritoriul statului-membru în care locuiește (și nu numai în țara din care vine, așa cum se întîmpla înainte).

Cetățenia europeană are la bază principiile comune ale Statelor Membre: principiul libertății, principiul democrației, principiul respectării drepturilor omului și al libertăților fundamentale [11], principiul statului de drept și principiul general al nediscriminării (egalității), incluse în Tratatul de la Amsterdam [12]. Uniunea Europeană poate combate orice formă de discriminare, indiferent că este pe bază de sex, rasă, origine etnică, religie, dizabilități, vîrstă sau orientare sexuală. Acțiunile sînt întreprinse de către Consiliul de Miniștri (fără să prejudicieze celelalte dispoziții ale Tratatului și în limita puterilor care îi sînt conferite), prin decizii adoptate în unanimitate pe baza unei propuneri a Comisiei și după consultarea Parlamentului European.

Articolul 22, paragraful al doilea din Tratatul CE și articolul 48 din Tratatul UE oferă perspective pentru dezvoltarea progresivă a cetățeniei Uniunii Europene și ameliorarea statutului juridic, pe plan european, al cetățenilor Uniunii. Tratatul de la Lisabona prevede, de altfel, la articolul 8B din Tratatul privind Uniunea Europeană, un drept de inițiativă legislativă pen-

tru cetățenii Uniunii: „în număr de cel puțin 1.000.000 de resortisanți dintr-un număr semnificativ de state-membre, pot lua inițiativa și de a invita Comisia Europeană, în cadrul atribuțiilor sale, să prezinte o propunere adecvată printr-un act juridic al Uniunii privind aplicarea tratatelor, într-o chestiune considerată necesară”.

Prin art. 8–8C din Tratatul de la Lisabona [13] sînt explicate și detaliate **principiile ce trebuie să guverneze instituția cetățeniei europene**, unele dintre care au fost instituite prin tratatele anterioare:

a) Principiul *egalității și nediscriminării* – în toate activitățile sale, Uniunea respectă principiul egalității cetățenilor săi, care beneficiază de o atenție egală din partea instituțiilor, organelor, oficiilor și agențiilor sale;

b) Principiul *subsidiarității* – este cetățean al Uniunii orice persoană care are cetățenia unui stat-membru. Cetățenia Uniunii se adaugă cetățeniei naționale și nu o înlocuiește pe aceasta [13];

c) Principiul *reprezentativității* – cetățenii sînt reprezentați direct la nivelul Uniunii, în Parlamentul European. Statele-membre sînt reprezentate în Consiliul European de șefii lor de stat sau de guvern și în Consiliu – de guvernele lor, care la rîndul lor răspund în mod democratic fie în fața parlamentelor naționale, fie în fața cetățenilor lor;

d) *Recunoașterea și respectarea drepturilor politice* – orice cetățean are dreptul de a participa la viața democratică a Uniunii. Deciziile se iau în mod cît mai deschis și la un nivel cît mai apropiat posibil de cetățean; partidele politice la nivel european contribuie la formarea conștiinței politice europene și la exprimarea voinței cetățenilor Uniunii [13];

e) *Recunoașterea dreptului la opinie și la libera exprimare a acesteia* – instituțiile acordă cetățenilor și asociațiilor reprezentati-

ve, prin mijloace corespunzătoare, posibilitatea de a-și face cunoscute opiniile și de a face schimb de opinii în mod public, în toate domeniile de acțiune ale Uniunii [13]; instituțiile Uniunii mențin un dialog deschis, transparent și constant cu asociațiile reprezentative și cu societatea civilă; în vederea asigurării coerenței și a transparenței acțiunilor Uniunii, Comisia Europeană procedează la ample consultări ale părților interesate [13].

În baza Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene, cetățenii UE au următoarele drepturi:

- dreptul la liberă circulație și ședere pe teritoriul statelor-membre;

- dreptul de a vota și de a candida la alegerile pentru Parlamentul European și la cele municipale;

- dreptul de a fi protejat de autoritățile diplomatice și consulare ale oricărei alte țări din UE;

- dreptul de a adresa petiții Parlamentului European și de a înainta plîngerii către Ombudsmanul european.

- dreptul de contacta o instituție ori structură comunitară și de a primi o reacție oficială (un răspuns) din partea oricărei instituții ori structuri a UE în una din limbile oficiale ale UE;

- dreptul de acces, în cadrul dreptului la informație al cetățenilor UE, la documentele Parlamentului European, ale Comisiei Europene și ale Consiliului de Miniștri;

- dreptul la egalitate de acces la Serviciul civil al UE etc. [14]

Pentru moment, nu există cetățenie europeană independentă de cetățenia națională: calitatea de cetățean român, francez sau german conferă cetățenia europeană. Drepturile politice acordate, după un timp de ședere în anumite țări, străinilor veniți dintr-o altă țară-membră a Uniunii Europene nu privesc decît viața politică locală. Deși comunitatea acordă aceleași drepturi economice și sociale în

întregul spațiu comunitar, nu doar cetățenilor aparținînd națiunilor pe care le conține, ci și străinilor legal instalați pe teritoriul lor, cetățenia politică nu se deduce, deocamdată, din faptul că aceștia dețin drepturi civile și sociale [6, p. 162].

Consacrarea drepturilor și libertăților fundamentale pentru cetățenii UE ar fi insuficientă, dacă nu erau elaborate și instituite mecanisme europene de realizare în practică a acestora. Partea a III-a, Titlul II din Tratatul privind instituirea constituției europene (prescurtat – Tratatul constituțional) [15], conține o serie de prevederi (art. III-125 – art. III-128) privind modalitățile de aplicare în practică a dispozițiilor conținute în art. I-10 alin. (2), dar și dispoziții privind procedura în cazul extinderii drepturilor ce îi vizează pe cetățenii europeni (art. III-129).

Recomandările bune, acceptarea existenței și rolului ombudsmanului în sistemele de drept ale statelor europene a avut drept consecință receptarea instituției și în Tratatul comunitar. Mediatorul european este ales de către Parlamentul european și își exercită funcțiile în deplină independență, nu solicită și nu acceptă instrucțiuni din partea vreunei instituții, vreunui organ sau organism. El este abilitat să primească plîngerile din partea oricărui cetățean al Uniunii, ale oricărei persoane fizice sau juridice care are reședința sau sediul într-un stat-membru al UE.

Mediatorul european este competent să primească și plîngerile privind „administrarea defectuoasă” în activitatea instituțiilor, organelor, oficiilor sau agențiilor Uniunii, cu excepția Curții de Justiție a Uniunii Europene în exercitarea funcției sale jurisdicționale [16]. Prin „administrare defectuoasă” se înțelege situația în care un organism public nu acționează în conformitate cu o regulă sau cu un principiu ce are forță obligatorie pentru el. S-a constatat că proble-

mele curente care determină intervenția Mediatorului european sînt: întîrzierea abuzivă în îndeplinirea atribuțiilor, refuzul de a informa, abuzul de putere, discriminarea (indiferent de formă – directă, indirectă sau instigare la discriminare) ș.a.

Dreptul la o bună administrare este stipulat în art. 41 din Carta drepturilor fundamentale ale UE. Astfel, orice persoană are dreptul de a beneficia, în ce privește problemele sale, de un tratament imparțial, echitabil și într-un termen rezonabil din partea instituțiilor, organelor, oficiilor și agențiilor Uniunii. Acest drept include în principal:

- dreptul oricărei persoane de a fi ascultată înainte de luarea oricărei măsuri individuale care ar putea să îi aducă atingere;
- dreptul oricărei persoane de acces la dosarul propriu, cu respectarea intereselor legitime legate de confidențialitate și de secretul profesional sau/și comercial;
- obligația administrației de a-și motiva deciziile.

Orice persoană are dreptul la repararea de către Uniune a prejudiciilor cauzate de instituțiile sau agenții acesteia în exercitarea funcțiilor lor, în conformitate cu principiile generale comune legislațiilor statelor-membre. De asemenea, orice persoană se poate adresa în scris instituțiilor Uniunii în una din limbile tratatelor și trebuie să primească răspuns în aceeași limbă.

Pentru a defini, în mod clar, conceptul de *bună administrare* în practică, Mediatorul european a elaborat ”Codul Bunei Conduite Administrative”. Buna administrare din partea instituțiilor, organelor, oficiilor și agențiilor Uniunii Europene („instituțiile UE”) este benefică pentru toți cetățenii și rezidenții europeni. Aceasta este în mod deosebit importantă pentru persoanele care interacționează direct cu instituțiile UE. De la mo-

mentul aprobării sale de către Parlamentul European în 2001, Codul Bunei Conduite Administrative a devenit un instrument foarte important pentru aplicarea principiului bunei administrări. Acesta ajută cetățenii să înțeleagă și să își exercite drepturile și promovează interesul public într-o administrație europeană deschisă, eficientă și independentă.

Codul le permite cetățenilor să aștepte despre standardele administrative la care au dreptul să se aștepte în relația cu instituțiile UE. Codul servește, de asemenea, drept ghid util pentru funcționarii publici în relațiile lor cu publicul. Prin concretizarea în mai mare măsură a principiului bunei administrări, codul contribuie la promovarea celor mai înalte standarde administrative.

Concomitent cu aprobarea codului, Parlamentul European a adoptat și o rezoluție prin care îi solicită Ombudsmanului European să aplice codul atunci cînd analizează dacă a apărut un caz de administrare defectuoasă. În consecință, Ombudsmanul face referire în mod corespunzător la cod în procesul investigațiilor sale, precum și în cadrul activității sale proactive de promovare a bunei administrări [17]. Articolul 228 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene autorizează Ombudsmanul să efectueze investigații în cazuri de administrare defectuoasă în activitatea instituțiilor, organelor, oficiilor și agențiilor Uniunii, cu excepția Curții de Justiție a Uniunii Europene în exercitarea funcțiilor sale.

Fiecare cetățean european are dreptul de a depune plîngere la Ombudsman. Rezidenții, întreprinderile și asociațiile pot, de asemenea, să înainteze plîngeri. Acest drept este unul dintre drepturile fundamentale ale cetățenilor Uniunii, garantate prin Carta drepturilor fundamentale (articolul 43). Nu există nicio condiție ca

reclamantul să fie afectat personal de administrarea defectuoasă sau să aibă un interes special în cazul respectiv. În ceea ce privește Ombudsmanul, acesta efectuează investigații și din proprie inițiativă.

Ombudsmanul nu are competența de a lua decizii obligatorii din punct de vedere juridic, iar Codul European al Bunei Conduite Administrative nu este, la rîndul său, un instrument cu forță juridică obligatorie. Totuși, unele elemente ale Codului coincid cu dreptul fundamental la bună administrare, garantat prin articolul 41 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene. De la intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona în decembrie 2009, Carta drepturilor fundamentale are aceeași valoare juridică ca și tratatele. Prin urmare, orice persoană are acum dreptul legal la buna administrare a problemelor sale în cadrul instituțiilor UE.

După cum observăm, cetățenia europeană constituie o legătură între cetățenii statelor-membre ale UE și Uniune ca un întreg, cu următoarele scopuri: facilitarea procesului de identificare a cetățenilor UE, dezvoltarea unei opinii publice comunitare și formarea unei identități europene integrate. Cetățenia europeană este rezervată cetățenilor statelor-membre UE. Indivizii nu acced la aceasta decît prin prisma apartenenței lor la unul dintre statele-membre ale UE. Rezidenții de origine extracomunitară (din state terțe, care nu sînt membre ale UE), chiar dacă sînt stabiliți legal pe termen lung în statele UE, nu pot deci beneficia de această cetățenie. Totuși ei dispun, într-adevăr, de drepturi economice și sociale, garantate prin instrumente internaționale, în statele-membre ale UE – condiții de muncă, condiții decente de trai etc. –, fără însă a putea beneficia de drepturi legate de cetățenia Uniunii, de exemplu, exercitarea dreptului de vot etc.

Acum două decenii, când s-au pus bazele cetățeniei europene, legiuitorul comunitar urmărea sporirea gradului de adeziune a cetățenilor comunitari prin scoaterea în evidență a elementelor comune – din istorie, cultură, economie. Elemente care se regăseau în fiecare dintre statele-membre UE erau întemeiate pe principiile libertății și democrației, pe statul de drept, pe respectarea drepturilor omului, pe respectarea diversității culturale, pe toleranță și solidaritate. Legiuitorul european vedea menirea cetățeniei europene în dezvoltarea unui sentiment de identitate europeană, în creșterea gradului de înțelegere reciprocă dintre cetățenii europeni, în încurajarea cetățenilor statelor UE să se implice activ în procesul de integrare europeană, și nu în ultimul rând, în apropierea Uniunii Europene de cetățenii săi.

Concluzii. Definiția cetățeniei sau a naționalității (așa cum este numită cetățenia în multe state europene) rămâne prerogativa exclusivă a statelor-membre. UE nu are niciun fel de competență în acest domeniu. Statele rămân deci suverane prin intermediul legislației care reglementează instituția cetățeniei, astfel ele sînt libere să decidă cine este și cine nu este cetățean european. Așadar, pașaportul european, care le permite cetățenilor UE deplasarea în străinătate, este în continuare eliberat de autoritățile naționale.

Referințe bibliografice

1. Tudor Drăganu. *Drept constituțional și instituții politice*. Tratat elementar, vol. I, București: Editura Lumina Lex, 1998, p. 136.
2. Ion Deleanu. *Drept constituțional și instituții politice*, vol. II, Iași: Editura Fundației „Chemarea”, 1993, p. 20-22.
3. Ioan Muraru, Elena Simina Tănăsescu. *Drept constituțional și instituții politice*, ediția 13, vol. I, București: Editura C.H. Bech, 2008, p. 124.
4. Ion Guceac. *Curs elementar de drept constituțional*, vol. II, Chișinău, 2004, p. 18.
5. Teodor Cîrnaț. *Drept constituțional*, ediția a II-a, Chișinău, 2010, p. 224-225.
6. Schnapper Dominique, Bachelier Christian. *Ce este cetățenia?* (traducere de Gabriela Scurtu Ilovan), Iași: Editura Polirom, 2001, p. 163.
7. Bîrzea Cezar. *Cetățenia europeană*, Editura Politeia – SNSPA, 2005, p. 15.
8. Marchall T.H. *Class, Citizenship and Social Development*, with an introd. by Seymour Martin Lipset, Chicago: University of Chicago Press, 1973, p. 21.
9. Kymlicka W., Norman W. *Return of the Citizen: A Survey of Recent Work on Citizenship Theory*. In: R. Beiner (ed.) *Theorizing Citizenship*, Albany, State University of New York Press, p. 283-322.
10. *Parlamentul European*. Conceptul cetățeniei europene, pe adresa electronică: http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/citizen/citizens/article_7174_ro.htm, vizualizată la data de 05.06.2013.
11. *Tratatul de la Maastricht*. Tratatul asupra Uniunii Europene, semnat la 7 februarie 1992, în vigoare la 1 noiembrie 1993, art. A, D, E, și F, pe site-ul: <http://www.europeana.ro/comunitar/tratate/tratatul%20instituirea%20uniunea%20europeana.htm>, vizualizat la data de 05.06.2013.
12. *Tratatul de la Amsterdam*, adoptat la 2 octombrie 1997, în vigoare la 1 mai 1999, pe adresa electronică: <http://www.europeana.ro/comunitar/tratate/tratatul%20de%20la%20amsterdam%20text.htm>, vizualizată la data de 05.06.2013.
13. *Tratatul de la Lisabona*, intrat în vigoare la 1 decembrie 2009, pe adresa electronică: <http://www.europeana.ro/comunitar/tratate/tratatul%20de%20la%20Lisabona%20modificari.htm>, vizualizată la data de 05.06.2013.
14. *Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene*. În: *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*, C115/56 din 09.05.2008, Versiunea Consolidată a Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene, Partea a II-a – Nediscriminarea și cetățenia Uniunii Europene, în art. 18–25; pe adresa electronică: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:115:0047:0199:ro:PDF#page=10>, vizualizată la 5.06.2013.
15. *Tratatul privind instituirea Constituției europene*. În: *Jurnalul Uniunii Europene* 2004/C310, pe adresa electronică: <http://eur-lex.europa.eu/JOHTML.do?uri=OJ:C:2004:310:SOM:EN:HTML>, vizualizată la 8.07.2013.
16. *Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene*, art. 43. În: *Jurnalul Uniunii Europene* 2007/C303/01, pe adresa electronică, <http://eur-lex.europa.eu/ro/treaties/dat/32007X1214/htm/C2007303RO.01000101.htm>, vizualizată la 9.07.2013.
17. *Codul European al Bunei Conduite Administrative*. Introducere, p. 4, pe adresa electronică: <http://www.ombudsman.europa.eu>, vizualizată la 11.07.2013.